

Kant

Mevrouw **Kant** (SP): Ik stel voorop dat het natuurlijk alleen gaat over onderzoek in verband met het onderwerp waarover wij nu spreken. Mevrouw Van Vliet heeft goed gezien dat ik dit bij andere onderwerpen ook wil, maar daar gaat het nu niet over. Als mevrouw Van Vliet bedoelt dat ik vind dat er geen enkele prikkel mag zijn bij onderzoekers om iets te doen wat in het belang is van geldschieters, dan heeft zij dat inderdaad goed begrepen, hoe verstrekkend het inderdaad ook is. Ik vind dat wij bij onderzoek bij dit soort ethische onderwerpen zo ver mogen gaan, maar ik heb wel bedacht dat dit voor sommigen in deze Kamer te ver zou gaan. Dat gebeurt wel vaker bij dit soort onderwerpen. Daarom heb ik vannacht gebruikt om een alternatief te bedenken om de andere fracties en de minister ervan te overtuigen dat wij dat wel moeten doen.

Eerst een uitleg. Ik vind de invloed van de commercie op onderzoek om twee redenen een probleem. De eerste reden is dat de sturing en het stellen van prioriteiten bij het doen van onderzoek hierdoor worden beïnvloed. De tweede reden is de aantasting van de onafhankelijkheid van het onderzoek dat vervolgens plaatsvindt. Om deze redenen vinden wij rechtstreekse financiële relaties ongewenst.

De minister zei gisteren dat de CCMO ook een soort buffer is. Dat is voor een deel wel zo, want zij keurt het onderzoek goed, maar zij heeft geen invloed op die twee punten. De commerciële partijen hebben belang bij onderzoeken die de meeste potentie hebben om winst te maken. Wij weten allemaal dat het zo werkt. De CCMO kan alleen iets afwijzen als zij het geen belangrijk gezondheidsprobleem vindt, maar zij kan niet tegen een bedrijf zeggen dat het wel een bepaald onderzoek wil doen, maar dat het beter onderzoek naar iets anders kan doen, omdat dat een belangrijk gezondheidsprobleem is. Zo werkt het niet. Zij heeft niet echt invloed op de prioriteiten.

Dan kom ik op de onafhankelijkheid van het onderzoek. De onderzoekspopzet wordt door de CCMO getoetst. Er wordt goed gekeken of deze goed in elkaar zit, integer en verantwoord is. In mijn ogen is dat niet voldoende. Het is wel mogelijk om te toetsen of de onafhankelijkheid van het onderzoek goed geregeld is en dat zal in de

praktijk ook wel gebeuren, maar dat hoeft niet. Om vast te leggen dat dit wel moet, hebben wij een amendement ingediend, waarin als voorwaarde wordt gesteld dat de CCMO toetst of er een gedragscode is waarin richtlijnen zijn opgenomen die de onafhankelijkheid en de transparantie van het onderzoek waarborgen. Dat heb ik vannacht bedacht als alternatief, omdat ik de indruk had dat het andere amendement voor een aantal fracties te ver zou gaan. Ik denk dat wij dit op z'n minst moeten regelen bij onderzoek over deze heel gevoelige materie.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Is het amendement op stuk nr. 10 hiermee ingetrokken of is dat te snel geconcludeerd?

Mevrouw **Kant** (SP): Ik had die vraag wel verwacht, maar dat is iets te snel geconcludeerd. Ik heb de tweede helft van de nacht nagedacht of deze amendementen wel met elkaar stroken. Het ene is verregaander dan het andere. Wij willen beide in stemming laten komen, omdat wij eraan hechten dat beide oplossingen voor dit probleem een kans krijgen om aangenomen te worden.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Zijn zij onderling verenigbaar en kunnen zij beide aangenomen worden of zijn zij bedoeld als alternatief?

Mevrouw **Kant** (SP): Ik weet niet zeker of zij wel of niet verenigbaar zijn. Als je geen rechtstreekse financiële banden wilt, wil dat niet zeggen dat er geen gedragscode is over onafhankelijkheid of transparantie van het onderzoek, dus het kan ook naast elkaar. Het ene amendement is wel vergaander dan het andere, dat is terecht opgemerkt.

Wij hebben gisteren wat interrupties gehad over de octrooien, maar het is mij nog steeds niet helemaal duidelijk. Wij zullen hierover nog spreken, maar het is een zwaarwegend punt bij dit wetsvoorstel. Ik heb begrepen dat stamcellen als zodanig wel octrooierbaar zijn. Wat zijn de consequenties daarvan volgens de minister?

De **voorzitter**: Wat is het vak van voorzitter toch mooi, want terwijl u de hele nacht alternatieven aan het bedenken was, was ik in diepe slaap.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.48 uur tot 13.50 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ingekomen is een beschikking van de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake aanwijzing van het lid Doesburg tot lid van de NATO Parlementaire Assemblée.

Ingekomen is een beschikking van de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake aanwijzing van het lid Valk tot lid in plaats van het lid Duivesteijn en het lid Duivesteijn tot plv. lid in plaats van het lid Valk in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa.

Ik stel voor, deze beschikkingen voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Mij is gebleken dat er geen behoefte meer is aan een heropening van de beraadslaging over de Comptabiliteitswet en het andere daarmee verband houdende wetsvoorstel. Ik stel voor om deze wetsvoorstellen af te voeren van de agenda van vandaag en om dinsdag over beide wetsvoorstellen te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, toe te voegen aan de agenda voor de volgende week:

- het wetsvoorstel Regels inzake de bevordering van integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur met betrekking tot beschikkingen of overheidsopdrachten (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) (korte plenaire afronding) (26883);

Voorzitter

- het wetsvoorstel Wijziging van de regels betreffende de verwerking van justitiële gegevens en het stellen van regels met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens in persoonsdossiers (Wet justitiële gegevens) (24797);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Vleeskeuringswet en de Warenwet inzake de heffing van retributies (27698);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Huursubsidiewet (introdactie van het beperkt huursubsidiebericht voor bepaalde huurders) (27752).

Ik stel voor, te behandelen in de vergaderingen van 16, 17 en 18 oktober:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Auteurswet 1912 inzake het reprografisch verveelvoudigen (27617).

Ik stel voor, te behandelen in de vergaderingen van 30 en 31 oktober en 1 november:

- het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2002 (28000-V);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2002 (28000-X);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Kieswet, houdende verlenging van de duur van de stemming tot negen uur 's avonds alsmede regeling van diverse andere onderwerpen (27673);
- het wetsvoorstel Wijziging van de artikelen 139f en 441b van het Wetboek van Strafrecht (uitbreiding strafbaarstelling heimelijk camera-toezicht) (27732).

Ik stel voor, te behandelen in de vergaderingen van 6, 7 en 8 november:

- het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2002 (28000-VI);
- de gezamenlijke behandeling van:
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2002 (28000-XII);
- het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de

ontvangsten van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2002 (28000-A).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel mee dat ingevolge artikel 69, tweede lid, van het Reglement van Orde de aangehouden moties 27581, nr. 8, en 27598, nr. 12, zijn vervallen.

Het woord is aan de heer Van der Steenhoven.

De heer **Van der Steenhoven** (GroenLinks): Voorzitter. Ik verzoek u om twee verslagen van AO's te agenderen. Het gaat om het verslag van het overleg over de aanwijzing voor de vliegvelden Rotterdam Airport en Lelystad en om het verslag van het overleg over de evaluatie van de Taxiwet.

De **voorzitter**: Ik stel voor, beide punten toe te voegen aan de agenda van volgende week.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. De fractie van GroenLinks zou vandaag graag de minister van VWS willen interpellieren over de stijging van de topinkomens in de gezondheidszorg. Daarover is vandaag veel gepubliceerd naar aanleiding van de zogenaamde adviesregeling van Hay Management Consultants. Wij vinden het onacceptabel dat de top in de zorg er tientallen procenten bij dreigt te krijgen. Daarmee lijkt de top van dit deel van de collectieve sector de marktsector rechts in te halen. De fractie van GroenLinks wil echt op korte termijn opheldering van de minister over deze nieuwe salarisregeling. Wij zijn er ook voor dat die regeling nu niet wordt ingevoerd en openbaar wordt gemaakt. Verder wil ik graag weten wat zij gaat doen om deze exorbitante salarisstijgingen te voorkomen.

Wij hebben daar haast bij, omdat er veel maatschappelijke onrust is ontstaan over de berichten die vandaag zijn verschenen. Wij kunnen het natuurlijk niet toestaan dat dit gebeurt. Wij vinden het van belang dat de politiek, de Kamer, zich hierover uitspreekt in een rechtstreeks debat met de minister, mede

gezien de situatie in de zorg. Er zijn hier veel publieke middelen bij betrokken. Je zou het ook nog kunnen relateren aan de opmerkingen die het kabinet deze week maakte over de achterblijvende economische groei en loonmatiging. Het laatste moet dan al zeker gelden voor de top van de zorgsector.

Voorzitter. Ik verzoek u dus hierbij om te mogen interpellieren omdat wij vinden dat dit, het liefst vandaag nog, opgehelderd moet worden.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Voorzitter. Ik heb gehoord wat mevrouw Van Gent gezegd heeft. Ik heb echter ook in de krant gelezen dat het ministerie stappen onderneemt om hier meer duidelijkheid over te krijgen en te kijken wat eraan gedaan moet worden. Ik zou zeer tevreden zijn als mevrouw Van Gent met mij vindt dat een brief op korte termijn genoeg is. Dan kunnen wij naar aanleiding van die brief bekijken of wij daar nog een debat over moeten voeren. Dit vind ik wat erg overhaast aandoen.

De **voorzitter**: Ik merk nog op dat er vanochtend vragen over hetzelfde onderwerp zijn ingediend – nog niet goedgekeurd – door het lid Oudkerk. Die zijn vanochtend om 11.20 uur ingediend.

De heer **Buijs** (CDA): Ik kan mij heel goed voorstellen wat mevrouw Van Gent wil, want dat wil ik ook. Ik zou het overigens nog iets willen verbreden. Ik zou namelijk ook graag de salarisverhogingen in relatie tot de opbouw van het management in het ziekenhuis in beschouwing willen nemen. Ik heb ook vernomen dat de minister naar aanleiding van dit advies actie wil ondernemen. Zij staat daar in ieder geval kritisch tegenover. Ik sluit mij dan ook aan bij de suggestie van mevrouw Van Blerck om de minister op zeer korte termijn een brief te vragen over de twee bedoelde onderwerpen, zodat wij wat meer informatie hebben over het standpunt van de minister.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie kan zich voorstellen dat de vragen die in concept bij de griffie liggen, worden betrokken bij die brief. Ik sluit mij dus aan bij de vorige twee sprekers die om een brief hebben gevraagd. Ik voeg daaraan toe dat het mijn fractie vooral gaat om het verwachte

Voorzitter

prestatieniveau van managers. Het gaat dus niet alleen om de vraag welke loonsverhoging wordt toegestaan, maar ook om de vraag wat die managers voor prestaties leveren. Wat is de betekenis van de beloning ten opzichte van de prestatie die wordt geleverd? Dat is een andere belangrijke invalshoek.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. De verbazing die mevrouw Van Gent over deze kwestie demonstreert, heeft ook toegeslagen in de SGP-fractie. De vraag die wij ons hebben gesteld, is of de bewindslieden met de armen over elkaar zitten. Wij denken dat dit niet het geval is. Ten departemente wordt nagedacht over de vraag hoe de verantwoordelijkheden precies liggen en over mogelijke acties. Ik vernam net dat er Kamervragen over zijn gesteld. Het zou dan ook het meest voor de hand liggen dat die vragen zo spoedig mogelijk worden beantwoord in een brief die snel naar de Kamer moet komen. Als de Kamer het wil, zou daar dinsdag over gesproken kunnen worden in een spoeddebatje.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik aarzel wat om kanttekeningen bij een interpellatieverzoek te plaatsen. Ik kijk ook naar het doel van een interpellatie, namelijk om voortvarend te handelen en mensen in beweging te krijgen. Ik heb gehoord wat er in gang is gezet en ik wil voorkomen dat wij een interpellatiedebat gaan houden, waarvan de conclusie is dat wij pas zinnig verder kunnen praten op het moment dat er een brief ligt. Daarom sluit ik mij aan bij degenen die druk zetten op de vraag om een brief van de minister. Dan kunnen wij naar aanleiding van die informatie met de grootste spoed een debat houden.

Mevrouw **Van Vliet** (D66): Voorzitter. Ik heb uit diverse berichten begrepen dat het ministerie al stappen onderneemt. Ik zou graag eerst de meest actuele informatie krijgen in een brief van de minister. Dan kunnen wij aan de hand daarvan bepalen hoe wij daarmee verdergaan. Dat maakt het debat ook zinniger.

Mevrouw **Kant** (SP): Voorzitter. Ik vrees dat ik de enige ben die het verzoek van mevrouw Van Gent steunt. Ik wil ook graag toelichten

waarom ik haar steun, alhoewel ik de redenering dat wij eerst meer informatie moeten hebben goed kan volgen. Ik denk dat informatie over de stappen die worden ondernomen, ook in een interpellatiedebat kan worden gegeven. Dat lijkt mij geen probleem en daar is zo'n debat trouwens ook voor. Bovendien is er wel degelijk sprake van spoed, want het leidt tot grote onrust. De mensen die deze salarisverhogingen willen, zijn dezelfde mensen die begin dit jaar zo dwars hebben gelegen en fikse uitspraken hebben gedaan, toen de verpleegkundigen aan het bed een paar centen extra wilden. Gezien de onrust die dit op de werkvloer veroorzaakt, vind ik het heel gewenst dat nog vandaag een debat plaatsvindt.

De **voorzitter**: Alvorens ik mevrouw Van Gent vraag om te reageren op de aan haar gestelde vragen, doe ik graag een tussenvoorstel. Luisterend naar de overgrote meerderheid van de woordvoerders stel ik voor dat de Kamer aan de minister van VWS vraagt om zo spoedig mogelijk, liefst nog voor het weekeinde, in een brief haar standpunt weer te geven en daarbij ook te betrekken de beantwoording van de schriftelijke vragen van de heer Oudkerk en de vragen die zojuist naar voren zijn gebracht.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik blijf wel degelijk het spoedeisende karakter van mijn interpellatieverzoek zien. Het is niet voor niets dat de Kamer het fenomeen van een interpellatie kent. Een interpellatie is bedoeld om in een openbaar debat actuele zaken te bespreken waarvan de Kamer vindt dat er snel opheldering over moet komen. Ik kan mij voorstellen dat het ook voor de minister heel plezierig is dat vandaag in een debat duidelijk wordt gemaakt dat hier ontwikkelingen gaande zijn die zeer ongewenst zijn. De adviesregeling is, zo heb ik begrepen, per 1 juli ingegaan, zodat er nu al met die regeling wordt gewerkt. De inzet van de GroenLinks-fractie is dat de adviesregeling van tafel gaat, want dit soort stijgingen van topinkomens zijn natuurlijk absoluut onacceptabel. Vandaag moet daar helderheid over komen. Ik ben het ermee eens dat er in het openbaar gegevens op tafel moeten komen over de omvang van topinkomens in de zorgsector en de

kwaliteit en de inhoud van hetgeen voor die inkomens geleverd wordt, maar die zaken moeten in een later debat meegenomen worden. Het gaat mij erom dat er nu zeer terecht veel maatschappelijke en ook politieke onrust is, als ik mijn collega's hoor, en daarom hebben wij een spoeddebat aangevraagd. Wij willen graag dat de minister vandaag in de Kamer duidelijk maakt dat de adviesregeling van Hay Management Consultants, die nu al gehanteerd wordt, van haar de prullenbak in kan en geen uitgangspunt kan zijn voor onderhandelingen over exorbitante stijgingen van de topinkomens. Volgens mij kunnen wij dat heel goed in deze Kamer in het openbaar bespreken, waarmee wij ook politieke steun geven aan de minister.

Al met al zie ik dus wel degelijk het spoedeisende karakter. Wij kunnen ook niet slechts op basis van berichten in de krant onze politieke conclusies trekken. Ik handhaaf mijn verzoek.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent heeft nu al haar argumenten naar voren gebracht. Haar verzoek is duidelijk. Ik heb een tussenvoorstel gedaan over een brief. Ik constateer dat mevrouw Van Gent bij haar voorstel blijft. Mijn voorstel is nu om aan het verzoek van mevrouw Van Gent te voldoen en dus vanavond de interpellatie te doen plaatsvinden. Ik zeg daar als voorzitter bij: met excuses aan de minister, die deze week al zeer veel uren in ons midden heeft moeten doorbrengen. Ik zeg dit voor eigen rekening, aangezien de minister formeel gezien niet in ons midden aanwezig is.

De heer **Buijs** (CDA): Voorzitter. Ik steun uw voorstel en ben evenals u van mening dat wij "hygiënisch" moeten zijn ten opzichte van de minister. Dit laat onverlet dat ik de uitlatingen van mevrouw Van Gent en haar mening over het adviesrapport steun. Toch wil ik een dringend beroep op haar doen om uw voorstel te volgen, vooral ook omdat er geen onomkeerbare beslissingen worden genomen.

De **voorzitter**: Voor de goede orde: mijn tussenvoorstel was om een brief te vragen. Na de tweede reactie van mevrouw Van Gent en ook gezien het recht dat een minderheid in deze Kamer heeft, stel ik nu voor

Mevrouw Borst-Eilers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

© M. Sablerolle – Gouda

om de interpellatie hedenavond te houden.

De heer **Buijs** (CDA): Ik ga akkoord met uw eerste voorstel.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Staatsrechtelijk gezien doet u een goed voorstel. Als iemand een interpellatie vraagt, moeten er geweldig dringende redenen zijn om je daartegen te verzetten. Als zodanig verzet ik mij niet tegen uw laatste voorstel. Wel stel ik vast dat de urgentie meer ingegeven wordt door de gewekte onrust dan door het feit dat er onomkeerbare beslissingen worden genomen. Dat laatste is immers nog niet aan de orde. Als de Kamer een politiek signaal afgeeft, zoals nu gebeurt, kan ook dat de onrust onder de bevolking elimineren.

Mevrouw **Van Blerck-Woordman** (VVD): Voorzitter. Ik steun uw eerste voorstel.

Mevrouw **Van Vliet** (D66): Voorzitter. Ook ik wil uw eerste voorstel steunen. Ik vraag mij af of hierover gestemd moet worden, al lijkt mij dat wat ver gaan. Dit onderwerp is hartstikke belangrijk en wij willen er graag over debatteren, maar ik ben het eens met de heer Van der Vlies dat de urgentie voornamelijk wordt ingegeven door onrust in de

samenleving. Ik wil graag de feiten op een rijtje hebben en daarom vind ik uw tussenvoorstel zinnig. Maar als er per se een interpellatie moet worden gehouden, dan zij het zo.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb een voorkeur voor uw eerste voorstel, dat u een tussenvoorstel noemde. Aan die route geef ik de voorkeur, los van de staatsrechtelijke argumentatie. Mevrouw Van Gent zei zelf al dat er geen politieke conclusies kunnen worden getrokken op basis van krantenberichten. Dat is voor mij een reden temeer om de minister een brief te vragen.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Wij hadden een voorkeur voor uw tussenvoorstel. Vanochtend hebben wij schriftelijke vragen gesteld om de feiten achter het verhaal in de krant te leren kennen. Het recht van een minderheid in de Kamer om een interpellatie aan te vragen moet echter zwaar wegen en daarom zullen wij onze schriftelijke vragen in het interpellatiedebat aan de orde stellen om vervolgens politieke conclusies te trekken. Wellicht geeft de minister er de voorkeur aan om de interpellatie aansluitend op de behandeling van de Embryowet te houden, maar ik weet niet of dat goed inpasbaar is.

De **voorzitter**: De minister vraagt het woord. Dat is formeel gesproken geen gebruik bij de regeling van werkzaamheden, maar ik wil nu niet al te formeel zijn omdat het vast nuttig is wat zij wil zeggen. Het zal dan wel moeten gaan over de procedure.

Minister **Borst-Eilers**: Voorzitter, hartelijk dank. Het mag alleen over de procedure gaan, maar ik had eigenlijk willen zeggen dat ik al geprobeerd heb, de maatschappelijke onrust te dempen door in de lunchpauze voor de radio en enkele televisiezenders te verklaren dat ik zo'n regeling, die er dan schijnt te liggen, volstrekt onaanvaardbaar vind en dat ik alles zal doen om te bevorderen dat dergelijke salarisverhogingen niet plaatsvinden.

De **voorzitter**: Het begrip "procedureel" is bij dezen wat opgerekt. Als mevrouw Van Gent haar voorstel handhaaft, blijf ik bij mijn voorstel om de interpellatie vanavond te doen plaatsvinden.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Het lijkt bijna alsof de interpellatie nu al plaatsvindt als ik de minister zo hoor. Ik blijf er de voorkeur aan geven om de interpellatie vandaag te laten plaatsvinden, want er worden nu allerlei interpretaties gegeven. Het is het recht van de Kamer om op korte termijn dit soort debatten te voeren over zeer belangwekkende onderwerpen en het lijkt mij goed dat nog vandaag de gevraagde informatie wordt verstrekt.

De **voorzitter**: Dan stel ik nu definitief voor om vanavond een interpellatie te houden over het door mevrouw Van Gent aangegeven onderwerp. Ik verzoek haar om zo spoedig mogelijk de interpellatievragen in te dienen, zodat ze kunnen worden rondgedeeld.

Ik moet de heer Oudkerk dan nog wel verzoeken om zijn schriftelijke vragen in te trekken. Gezien de gang van zaken bij de regeling van werkzaamheden lijkt het mij immers logisch dat die in samenwerking met mevrouw Van Gent in de interpellatievragen verwerkt worden.

De heer **Oudkerk** (PvdA): Ik heb nog een tussenvoorstel, want wellicht kunnen de schriftelijke vragen nog vanmiddag worden beantwoord. Dan

Voorzitter

komen wij met de interpellatie nog een stukje verder!

De **voorzitter**: Als de minister daartoe in staat is, is dat inderdaad een constructief voorstel, maar dan keur ik bij dezen uw schriftelijke vragen goed!

Overeenkomstig het voorstel van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Giskes.

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter. Verleden week konden wij op diverse plaatsen lezen dat er tegoeden bij banken en dergelijke bevroren zouden gaan worden en al werden van organisaties die verdacht werden van connecties met terroristische organisaties. Desgevraagd door mij tijdens twee AO's verleden week, heeft minister Zalm dat bevestigd en gezegd dat dit kon op basis van Europese regelgeving. Begin deze week kreeg ik geluiden uit Brussel dat er nog driftig aan dergelijke regelgeving wordt gewerkt en ook vandaag lees ik nog eens op teletekst dat bevriezing van tegoeden nog niet mogelijk is omdat daarvoor op Europees niveau nog geen regeling bestaat. Dat heeft bij onze fractie verwarring gewekt. Wij vinden het belangrijk dat de Kamer steeds goed op de hoogte is van wat er nu gebeurt en kan en mag gebeuren rondom het hele probleem-Amerika, om het zo maar eens uit te drukken. Daarom vragen wij via u een brief aan minister Zalm over hoe dit alles toch precies in elkaar zit.

De **voorzitter**: Ik stel voor, dit deel van het stenogram door te geleiden naar het kabinet en in het bijzonder naar de minister van Financiën.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wet houdende regels inzake handelingen met geslachtscellen en embryo's (Embryowet) (27423)**, - van:

- de motie-Van der Vlies c.s. over het Centrum voor ethiek en beleid (27423, nr. 22);

- de motie-Rouvoet/Van der Vlies over het additionele Protocol bij het EVRM (27423, nr. 23).

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Borst-Eilers**: Mijnheer de voorzitter. Ik dank de geachte afgevaardigden voor hun inbreng in tweede termijn en ben het eens met degenen die gezegd hebben dat wij over dit zeer fundamentele onderwerp een waardig debat voeren. Helaas moet ik het ook eens zijn met hetgeen de heer Van der Vlies en mevrouw Ross zeiden, namelijk dat ondanks het feit dat eenieder duidelijk zijn inzet heeft getoond, het toch niet mogelijk is gebleken om in alle opzichten bruggen naar elkaar te slaan. Als het om zo'n fundamenteel onderwerp gaat als de kwestie van leven en dood en om vragen als wat je wel of niet zou mogen doen met beginnend menselijk leven, is dat eigenlijk niet zo verwonderlijk, mede gelet op het feit dat hier zo'n brede vertegenwoordiging van de Nederlandse samenleving heeft gesproken.

Ik ben er ook blij mee dat de fracties die verklaard hebben tegen het wetsvoorstel te zullen stemmen toch ook waarderende woorden hebben laten horen voor sommige van mijn standpunten. Ook daarvoor hartelijk dank!

Ik wil de sprekers graag beantwoorden in de volgorde waarin zij hebben gesproken. Daarbij zal wellicht ook wel eens een amendement aan de orde komen, maar aan het eind van mijn beantwoording zal ik alle amendementen en moties nalopen om beargumenteerd het oordeel van de regering daarover te geven.

Ik begin dus met de inbreng van mevrouw Ross-van Dorp waar ik opnieuw met veel belangstelling naar geluisterd heb. Zij heeft nogmaals geschetst hoe haar fractie in dit debat staat en hoe zij van mening is dat deze wet mensen met moeilijke dilemma's zal confronteren die je naar haar mening eigenlijk zou moeten vermijden. Over dat laatste verschillen wij dan van mening.

Zij heeft ook gevraagd om nog eens in te gaan op de juridische status van het embryo en met name van het speciaal tot stand gebrachte embryo. Gisteren heb ik al in het algemeen iets gezegd over de juridische status van menselijke embryo's. In antwoord op dit meer specifieke punt wil ik erop wijzen dat

er eigenlijk geen juridische verschillen zijn tussen de status van het embryo dat bewust tot stand is gebracht met het oog op wetenschappelijk onderzoek of geneeskundige behandeling, en het embryo dat in vitro tot stand is gebracht voor een zwangerschap of in natura tot stand is gekomen. Omdat vaststaat dat het eerstgenoemde embryo niet tot een zwangerschap en de geboorte van een kind zal leiden, zal de bescherming die het embryo in het algemeen behoeft en ook behoort te krijgen, niet kunnen en zijn gericht op dat geboren worden. Daardoor is het voor wetenschappelijk onderzoek tot stand gebracht embryo echter niet tot een zaak, tot een rechtsobject geworden. Nee, ook zo'n embryo is niet voor eigendom vatbaar, bijvoorbeeld van de onderzoeker, of voor vererving. Zo'n embryo is ook niet octrooieerbaar, dat zijn embryo's überhaupt niet. Aan het eind van mijn beantwoording zal ik nog kort op het octrooi-punt ingaan.

Zoals ik al heb gezegd, gaat het ook hier om een embryo dat bescherming verdient. Ook hier geldt daarom dat slechts schriftelijk en om-niet toestemming kan worden verleend voor het ter beschikking stellen van de geslachtscellen die tot het embryo gaan leiden. Ook voor dit embryo gelden er beperkingen aan het onderzoek. De artikelen 6 (inlichtingenplicht, vastlegging doeleinden) en 7 (vernietiging) gelden ook voor deze embryo's, zoals u kunt zien in artikel 9. De conclusie is dat ieder embryo beschermwaardig is, ook deze embryo's. Ik zeg dit ook in de richting van de heer Van der Vlies die immers zei dat een embryo hoe dan ook altijd in potentie een mens in wording is.

Hij heeft terecht gezegd dat de status van het menselijk embryo de kern vormt van dit debat. Hij heeft ook gezegd dat het begrip toenevende beschermwaardigheid polyinterpretabel is. Ik wil kort herhalen wat ik gisterenavond al heb gezegd. Het criterium voor de regering is toch: hoe sterker de uitgroei-potentie, hoe beschermwaardiger wij het embryo achten. Voor de beoordeling daarvan zijn een aantal contextuele feiten van belang, bijvoorbeeld dat in de natuur 60% van de embryo's telooft en dat er een moment van innesteling is veertien dagen na de conceptie. Je